

Motion till riksdagen 2024/25:1589

av **Lawen Redar (S)**

Ett slutligt avskaffande av EBO

Förslag till riksdagsbeslut

Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att avskaffa EBO och tillkännager detta för regeringen.

Motivering

Möjligheten för asylsökande att välja eget boende (EBO) har avsevärt försvårat kommunernas planeringsförutsättningar vad gäller integration, skola, arbetsmarknad och bostadspolitiska insatser för att motverka segregation. Av de nyanlända som valde EBO år 2021 flyttade flest till Stockholm, Göteborg, Malmö, Botkyrka, Uppsala, Huddinge, Borås, Södertälje, Haninge, Örebro och Järfälla kommun. Sammanlagt bodde nästan hälften av alla som valde EBO i någon av dessa elva kommuner, av landets totalt 290 kommuner. Samtliga kommuner, utom Huddinge, har i dag flera områden med socioekonomiska utmaningar.¹ I Botkyrka kommun bodde år 2020 hälften av kommuninvånarna i områden med socioekonomiska utmaningar och i Göteborg, Malmö, Huddinge, Borås och Södertälje cirka 20–30 procent av invånarna. En övervägande del av alla asylsökande som väljer EBO under asyltiden blir kvar i samma område efter att ha beviljats uppehållstillstånd.² Detta kan jämföras med den norska bosättningspolitiken för nyanlända som innebär att IMDi, det norska Integrerings- og mangfoldsdirektoratet, efter en utbildnings- och arbetsmarknadskartläggning erbjuder individen en kommunplacering som varken kan avvisas eller överklagas utan negativa konsekvenser för den nyanländes rätt till introduktionsprogram, introduktionsersättning och andra ekonomiska ersättningar under den första tiden i Norge. Som en följd av bosättningspolitiken är huvudregeln i Norge att nyanlända inte väljer var de ska bo,

¹ Delmos, Så mäter och följer du segregation, 2021 och Delmos segregationsbarometer.

² SCB, Så flyttar nyanlända flyktingar under de första åren i Sverige, 2020.

vilket tydligt främjat arbetsmarknadsintegration och social integration genom spridning över hela landet.³

Sveriges mottagande av asylsökande regleras i lagen (1994:137) om mottagande av asylsökande (LMA). Av förarbetena till LMA framgår dåtidens resonemang om hur mottagandet skulle präglas mindre av omhändertagande och mer av ökat individuellt ansvarstagande. Genom LMA fick asylsökande år 1994 möjlighet att välja eget boende. Antalet asylsökande som flyttade till EBO skulle uppgå till cirka tio procent.⁴ Men redan 1996 framhöll Invandrarpolitiska kommittén de negativa effekterna av att asylsökande flyttade till landsmän och anhöriga i utsatta områden i storstäderna; det försvårade integrationsprocessen samt kontakten mellan utrikes och inrikes födda.⁵

Problemen med EBO lyftes återigen i betänkandet SOU 2003:75 Etablering i Sverige – möjligheter och ansvar för individ och samhälle. Där underströks att asylsökande far illa under asyltiden, att även värdfamiljernas (familjerna som tar emot sina anhöriga för boende) integration försenas och försvåras samt att EBO bidrar till segregation. För att motverka valet av EBO togs den generella bostadsersättningen bort.⁶

Slutligen har EBO behandlats i betänkandet SOU 2018:22 Ett ordnat mottagande – gemensamt ansvar för snabb etablering eller återvändande som redogör för hur EBO riskerar att leda till negativa konsekvenser såväl på individnivå som på systemnivå. Mottagandeutredningen lämnade två förslag på hur de negativa konsekvenserna skulle kunna begränsas i kommuner och områden med socioekonomiska utmaningar. Förslagen ledde till den nuvarande regleringen om att asylsökande som väljer EBO i områden med socioekonomiska utmaningar förlorar rätten till dagsersättning och särskilt bidrag.⁷ Kommuner har möjlighet att anmäla kommunområden till en områdesbegränsningslista. 24 kommuner har anmält sådana områden.⁸

Varken avskaffandet av bostadsersättningen eller dagsersättningen har vid val av EBO i områden med socioekonomiska utmaningar haft någon effekt. År 2021 bodde 57 procent av alla asylsökande i EBO.⁹ Under de senaste fyra åren har andelen asylsökande som valt EBO varit mellan 50 och 60 procent av samtliga asylsökande.¹⁰

Trettio år efter reformens införande kan det konstateras att EBO är systemhotande då den bidragit till en accelererande ekonomisk och etnisk segregation i Sverige, trångboddhet och social oro. Reformen har allvarligt försvårat integrationsprocessen, språkprogression och arbetsmarknadsdeltagande för den enskilde men samtidigt varit ett avsevärt billigare alternativ för staten. EBO har därtill försvagat värdfamiljernas, inte

³ IMDi, Integrerings- och mangfoldsdirektoratet, <https://www.imdi.no/planlegging-og-bosetting/>.

⁴ Prop. 1993/94:94 Mottagande av asylsökande m.fl. s. 33 & SOU 1992:133 Mottagandet av asylsökande och flyktingar, s. 151.

⁵ Prop. 1997/98:16 Sverige, framtiden och mångfalden – från invandrarpolitik till integrationspolitik s. 93 f.

⁶ Prop. 2004/05:28 Bostadsersättning för asylsökande.

⁷ 10 a § LMA, prop. 2019/20:10 Ett socialt hållbart eget boende för asylsökande.

⁸ Se bilaga 1, förordningen (2018:151) om statsbidrag till kommuner med socioekonomiskt eftersatta områden, https://www.riksdagen.se/sv/dokument-och-lagar/dokument/svensk-forfattningssamling/forordning-2018151-om-statsbidrag-till-kommuner_sfs-2018-151/.

⁹ SOU 2022:64 En ny ordning för asylsökandes boende, <https://www.regeringen.se/contentassets/f171efbf1b4b4210b40bf935d1e2168f/en-ny-ordning-for-asylsoekandes-boende-sou-2022-64.pdf>, s. 84.

¹⁰ SOU 2022:64, s. 18. Det ska tilläggas att Boverket kartlagt effekterna i rapporterna Asylsökandes eget boende, EBO – en kartläggning från 2008 och Boendesituationen för nyanlända, slutrapport från 2015 där den övergripande slutsatsen är att de boendesociala konsekvenserna är så pass allvarliga att det behövs en annan politik vad gäller rätten till eget boende under asyltiden.

minst utrikesfödda kvinnors, möjligheter att på lika villkor delta i arbetslivet på grund av betungande ansvar för nyanlända släktingar och anhörigas tillvaro.¹¹

Lawen Redar (S)

¹¹ Av utomeuropeiskt födda kvinnor utanför arbetskraften var det var femte som uppgav hemarbete som orsak i prop. 2021/22:1 bilaga 3 Ekonomisk jämställdhet. SOU 2023:24 Etablering för fler – jämställda möjligheter till integration, s. 124–127.